

Festes Patronals Montesa 2007

Unes notes sobre l'autor dels Misteris del novenari de Montesa: el mestre Juan Cuevas (1782-1855)

per

Joan B. Boïls i Ibiza

Juan Cuevas Perales va nàixer a Guadassuar (Ribera Alta) divendres, 8 de febrer de 1782. Fou batejat a l'església de la Santa Creu de València amb els noms de Juan, Vicente, Antonio i Constantino.

La seua formació musical es va desenvolupar a la catedral de València, on ingressà de xiquet com a *infantillo*. Temps després, el febrer de 1817, es va traslladar a Tortosa per ocupar la plaça de mestre de capella. Amb tot, dies abans d'ocupar-la, havia sol·licitat el mateix càrrec a la col·legiata de Xàtiva.

La plaça de Xàtiva es proveïa sense oposició, sols pels informes i mèrits presentats. L'elecció es produí el gener de 1818, obtenint Cuevas sis vots front els dos de cadascun dels altres dos aspirants.

Als acords capitulars que es conserven actualment a la col·legiata de Xàtiva se'l cita en nombroses ocasions en relació a les obres que havia de compondre, a la selecció de xiquets (on es mostra molt exigent), etc. També es pot percebre a través de la documentació certa tensió, originada, moltes vegades, per qüestions econòmiques.

Algunes d'eixes cites són concernents als permisos que demana per actuar fora de Xàtiva junt amb altres membres de la capella de música de la col·legiata. I entre les eixides en trobem una a Montesa, autoritzada al capítol del 3 de setembre de 1821.

Després de quasi set anys a Xàtiva decidí anar-se'n a Toledo –a finals de novembre de 1824 se li dóna permís per a oposar–. Molt poc sabem de les raons d'eixa marxa: desavinences amb el capítol, tensió a la capella, ambició personal...? Els acords capitulars que tantes vegades el citen, poc més diuen d'ell, només el feliciten per la nova plaça obtinguda.

Quan marxà a Toledo el 1825 s'emportà un acòlit que havia estat amb ell a Xàtiva, Mariano Reig "*con el fin de seguir recibiendo sus lecciones para adelantarse en la carrera de la composición.*" Anys després Mariano Reig acabarà de mestre de capella a la catedral de Màlaga –de 1833 a 1859–.

Encara que l'u d'agost ja s'havia proveït la plaça de Toledo, prendrà possessió a finals de desembre de 1825, on substituï una destacada personalitat: Francisco Antonio Gutiérrez.

El desembre de 1826, Cuevas es traslladà a Còrdova, on havia aprovat l'oposició. A la catedral de la dita ciutat substituï sense oposició, el jubilat Jaime Balius i Vila, que havia exercit el càrrec durant els últims 40 anys. En aquella ciutat andalusa romangué fins el desembre de 1833, data en la qual marxà precipitadament. Les causes d'aquesta marxa sobtada no estan clares. Mentre algunes fonts –no de primera mà– afirmen que pot estar relacionada amb qüestions polítiques, a la catedral de Còrdova se li lliura un certificat de bona conducta només anar-se'n.

Finalment Cuevas s'incorpora a la Catedral de València el desembre de 1833 on exercirà de mestre de capella durant 22 anys, fins 1855, any de la seua mort.

Queden encara diverses incògnites i assumptes per descobrir en la vida de Juan Cuevas. Algunes potser arribem algun dia a conèixer-les una vegada es puguen consultar determinats arxius inaccessibles en l'actualitat. Altres segurament resultaran impossibles d'esbrinar.

Per exemple la curiosa qüestió de Màlaga sí que ha pogut ser aclarida. A nombroses fonts bibliogràfiques, totes elles bastant actuals, trobem que exercí de mestre de capella a eixa ciutat, i això no és cert. Les dates i les informacions enllacen perfectament el pas de Còrdova a València. Es tracta de la mera transmissió i còpia d'una dada originada per les obres seues que allí es conserven, 126 concretament. Són composicions de tots el períodes de la seua vida. La hipòtesi més probable és que anaren a parar a aquella catedral per trobar-se exercint de mestre de capella Mariano Reig, l'alumne que Cuevas s'emportà amb ell de Xàtiva. No sabem si les obres arribaren allà després de la marxa "*precipitada*" de Còrdova –dos mesos portava Mariano Reig nomenat– o ja al final de la seua vida. Esta segon opció sembla més factible donat que entre les obres conservades a Màlaga hi ha fetes al final de la seua vida a València, i a la seua mort el 1855 Mariano Reig encara estava a Màlaga.

Entre totes les altres qüestions sense aclarir seria interessant clarificar la seua relació amb Mariano Reig i tot el tema de les obres de Màlaga, els lligams amb el seu poble natal, Guadassuar, on no es conserva res d'ell, tant sols especulacions d'on vivia, de la creació d'una banda de música... També dilucidar per què a un villancet datat el 1799 conservat a Màlaga diu "*maestro de capilla de San Martín*", o la relació amb Montesa, i si aquella visita del 1821 té alguna cosa a vore amb els *Misteris del Rosari* que es canten actualment al novenari de nadal, si va estar a la població en més ocasions...

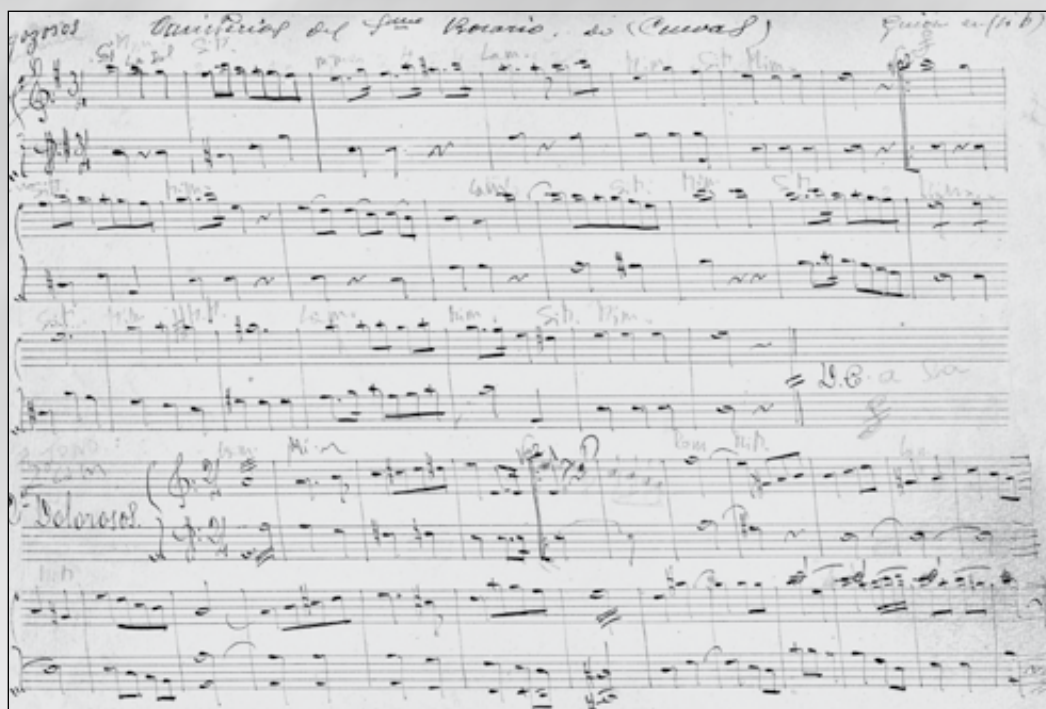
En quant a les seues obres, actualment hi han localitzades i fitxades 188 composicions de Juan Cuevas. En trobem 6 a Toledo, 68 a la Catedral de València, 126 a la Catedral de Màlaga –més 15 *arranjaments* d'obres d'altres autors: Comes, Rabassa, Ortells...–, 12 al Col·legi del Corpus Christi de València, 10 a la Catedral de Sogorb, 1 a Guadassuar i 1 a Montesa.

N'hi han que coincideixen en dos o inclús tres llocs. Als llocs on no va exercir –Corpus Christi i Sogorb– són còpies manuscrites de l'època. Les de València són quasi totes autògrafes i les de Màlaga gran part. A Tortosa, Còrdova i Xàtiva no se'n conserva cap, encara que entre les de Màlaga hi ha algunes de les que va fer en eixes ciutats, i inclús altres d'abans d'anar-se'n a Tortosa, la més antiga d'elles de 1799, quan tenia 17 anys.

La pràctica totalitat de la seua música és religiosa, només hi ha un *Himno cívico* i una *Canción cívica*, les dos per celebrar un enllaç reial. I tota la producció és vocal, amb acompanyament de baix o orquestra, trobant només quatre fragments exclusivament instrumentals: tres obertures de villancets i una d'una missa.

Mentrestant, el present any 2007 ens ha sorprés amb una notícia relativa al mateix mestre Cuevas, i és que al disc que ha publicat *La llum de les imatges* en l'edició que ve portant-se a cap a Xàtiva tenim dos obres seues gravades: el *Lauda Jerusalem*, que interpreta de tant en tant la Coral Catedralícia, i els Gozos a *Nuestra Señora de la Seo de Játiva*, que segons el llibret que acompanya el disc s'interpreten encara a Xàtiva "tots els dissabtes", de la mateixa manera que encara es canten a Montesa els *Misteris del Rosari*, ara per ara l'única còpia conservada d'uns misteris del Rosari del mestre Cuevas.

Estes dos últimes obres, vives actualment, són músiques mantingudes pel fervor popular, músiques concebudes originàriament per a l'àmbit de la *música culta* que han passat a formar part de les arrels populars de dos pobles de la mateixa comarca... i que mantenen viva la música i la memòria del mestre Cuevas.

*Els Misterios del Santísimo Rosario que s'interpreten al novenari.
Arxiu Parroquial de Montesa.*